Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 4 (3519) Варшава, 26 січня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото надане Посольством України

Новий візит Зеленського до Варшави. с. 8

Конференція Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі. с. 2

Як почувається українська енергетика під ударом росії? с. 6

ISSN 027-8254
9 770027 825252 04

eprasa.pl 82dc2437df

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Конференція Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі

Делегати зустрілися 11 січня в Ольштині. Було прийнято звіти, обрано нове керівництво та схвалено постанови на З'їзд організації у Перемишлі.

Новим головою став Григорій Сподарик, його заступниками – Наталія Сич та Андрій Фаранчук. До управи ввійшли також почесний голова Степан Мігус, Марія Ольга Сич – директорка української школи в Ґурові-Ілавецькому та Любомира Тхір – директорка української школи в Бартошицях, яку водночас обрано секретаркою відділу. Конференція визначила 8 делегатів на травневий з'їзд, а ще одним автоматично став голова понад 50-особового ольштинського гуртка. У ході конференції обрано також Раду відділу, до якої, зокрема, увійшли голови гуртків, та Ревізійну комісію, котру очолив Іван Курій. У відділі діє 14 гуртків, де налічується приблизно 500 членів.

Відкриваючи конференцію, дотеперішній голова Степан Мігус попросив хвилиною мовчання вшанувати пам'ять українських героїв, котрі загинули в бою за Україну, та місцевих лідерів і членів Об'єднання: Мирона Сича, Володимира Сави, Нестора Зубальського, Олександри Кріль, Мирослава Малиняка, Богдана Качмара, Романа Фаранчука. Після цього голова представив звіт про діяльність відділу у 2018-2024 роках. Вказані ним проблеми знайшли віддзеркалення у постановах конференції.

Степан Мігус

– Важко, не маючи штатного і вишколеного працівника, складати заяви на дотації до самоврядувань, – зауважив Степан Мігус та підкреслив, що, зважаючи на масштаб роботи, велику громадську активність частини ланок і факт, що відділ є найбільшим у Польщі, знадобився б у відділі працівник на повний штат. Він просив лідерів гуртків також стежити за оголошенням конкурсів та подавати заявки самостійно.

Член ревізійної комісії Іван Марущак підтвердив правдивість виголошеного звіту і вказав на відсутність неточностей у фінансах організації. Делегати схвалили діяльність попередньої управи. Степан Мігус пообіцяв, що, крім поточної підтримки роботи відділу, особливо піклуватиметься про питання допомоги Україні, серед яких – координація її постачання з-за кордону.

Голова Комісії постанов Ліда Лойко представила запропоновані до виконання постанови. Відділ вирішив представити на З'їзді ОУП такі питання: надання відділам і охочим гурткам прав юридичного суб'єкта; оформлення на роботу при Головній управі штатного працівника, відповідального за питання української освіти; активізація міських ланок і зобов'язання їх до допомоги сільським; об'єднання менших гуртків на території ґмін у більші. Також будуть надані пропозиції про підготовку членських внесків та значків для членів організації, зобов'язання місцевих структур збирати членські внески. Серед пропозицій до обговорення є і збільшення кількості членів, заохочення до участі в заходах, пожвавлення співпраці з біженцями з України, розширення кількості дітей, охоплених навчанням рідної мови, вживання заходів для відкриття в Ольштині Центру української культури, зобов'язання Управи відділу до підготовки необхідних кадрів.

Після проголошення постанов голова ОУП Мирослав Скірка зауважив, що прагнення до надання відділам окремого статусу юридичної особи призведе до розпаду і втрати статусу загальнопольської організації української меншини. Голова підкреслив, що зараз подача відділами та гуртками заявок на дотації відбувається на основі надання повноважень від Головної управи. Своєю чергою Степан Мігус переконував, що за моделлю окремого юридичного статусу діють, наприклад, німецькі організації, а Іван Курій вказав на потребу розробки стежки, яка дозволить скоротити час проходження документів та грошей через центр організації. Представник бартошицького гуртка Григорій Степанюк зауважив, що польський закон про товариства передбачає надання статусу юридичного суб'єкта тереновій одиниці, якщо це записане у статуті цієї організації. Там вказуються умови такого надання, володіння майном, представництво тощо. Описані й умови ліквідації: тоді у випадку теренової ланки її майно переходить до центру. «Тому я б не драматизував, що ми розпадемося», – зауважив Григорій Степанюк. У ході дискусії вирішено, що питання потре-

eprasa.pl 82dc2437df

бує аналізу з боку юристів Об'єднання, особливо щодо відповідності статусу організації. Зауважено, що така потреба існує також у питанні закриття гуртків, які формально записані, але фактично не діють.

У своєму слові новообраний голова відділу подякував за довіру і зауважив, що вказані формальні проблеми – це питання, якими повинні зайнятися експерти організації. Водночас свою каденцію він вважатиме прохідною між тим, що вдалося напрацювати досі, та ідеями, котрі має втілювати й розвивати чергове покоління українців регіону. Серед важливих завдань він назвав посилення діалогу, обмін думок та зміцнення зв'язків між членами організації.

У рамах дискусії Мирослав Скірка зауважив, що на діяльності організації у цілому позначилася пандемія, яка плавно перейшла в російську агресію. До того ж попередня влада «не надто любила Об'єднання», що проявлялося в насправді меншому фінансуванні. Тепер відбулася зміна уряду, але не радикальна. ОУП до бюджету на 2025 рік внесло проєкт, який має зміцнити компетенції лідерів, але відомство обмежило кошти на 100 тисяч злотих із запланованих 580 тисяч. Як проблему голова вказав співпрацю зі структурами на місцях у зв'язку з несистемною чи невчасною передачею документів, що стосуються фінансових розрахунків. Голова згадав також про розвиток перемиських структур. Це пов'язано з появою молодої команди й використанням коштів від благодійних фондів на допомогу біженцям з України. Така ситуація впливатиме на організацію загалом, оскільки від поточного року над загальним адмініструванням та обігом документів працюватиме саме Перемишль.

– Це буде вимагати зовсім іншого підходу до праці, – підкреслив Мирослав Скірка, зауважуючи, що переважно йдеться про більшу адміністративну дисципліну. Вона потрібна, зокрема, тому що відповідальне за меншини міністерство має розбудований контрольно-звітний апарат. Крім цього, дії, які не відповідають статусові організації, можуть допровадити до правової відповідальності голови та Головної управи ОУП.

Ведуча конференції Марія Ольга Сич також звернула увагу на складний час, в якому проходила минула каденція. Вона зауважила, що ініціативи – шкільні, церковні та ОУП – усе це становить потенціал громади. Його помітно в тому, що майже немає тижня, щоб згадані структури не проводили якоїсь події. Марія Ольга Сич закликала до більшого оптимізму й спільної праці – діяння за принципами, яких постійно дотримувався її покійний чоловік Мирон. Вона підкреслила, що школа, яку очолює, постійно розвивається як з огляду на інфраструктуру, так й у науковому плані, та є кузнею теперішніх та майбутніх лідерів місцевої громади. Згадуючи про події в регіоні, Марія Ольга Сич повідомила, що незабаром у школі відбудеться навчання для хореографів, у червні заплановано урочисте надання школі імені Мирона Сича, після – пройде «Еколомия» в Ґурові-Ілавецькому та великий концерт подяки за підтримку України в Бартошицях.

На важливість спільної діяльності шкіл у цьому процесі вказувала й директорка української школи в Бартошицях Любомира Тхір. За її словами, можливо, з огляду на навантаження про активність структур регіону не надто широко звітують назовні. Спираючись на директорський досвід, вона підтвердила думку про необхідність дотримуватися всіх формальних вимог, якщо говорити про перспективу організації. Любомира Тхір була також серед тих, хто вказував, що через цілковите зосередження на допомозі Україні дещо були занедбані внутрішні організаційні питання.

– Ми постійно маємо бути активними й думати про те, яким має бути наше майбутнє. Україна – це наша духовна батьківщина, й ми мусимо їй допомагати. Але дбаймо також тут, на місці, про покоління, яке колись нас заступить, – переконувала Любомира Тхір.

Ведуча конференції офіційно подякувала попередньому голові.

– Кожен може робити помилки, але Степан своїм життям засвідчив, що є відданим патріотом і українським справам. Ми маємо віддати уклін особі, яка для цього не щадила здоров'я, часу, сил та ініціативності, – зауважила Марія Ольга Сич. До побажань приєдналися, зокрема, Любомира Тхір та Мирослав Скірка. Він зауважив, що завдяки лідерам у регіоні протягом років відбувається дуже багато подій, українське життя кипить, а відділ утворює найбільшу регіональну громаду української меншини.

– Дуже потрібно, щоб ольштинська структура була важливим елементом цілого механізму Об'єднання. Ви є дуже потрібні й тут дуже потрібна динамічна організація. У вас величезний потенціал, якого не має жоден регіон у Польщі. Це дві школи чи несамовито сильна позиція у самоврядуванні, яку збудував Мирон Сич та усі ви разом, – сказав Мирослав Скірка. Водночас, за його словами, в регіоні, як це раніше відбулося у Перемишлі, потрібна команда, що пройде лідерські вишколи. Голова підкреслив, що організація має для цього засоби й партнерів, які можуть провести такі навчання. Реагуючи на слова голови, Наталія Сич зауважила, що в цій місцевості не бракує молодих активних українців, які вміють отримувати європейські ґранти, успішно ведуть бізнес чи розвивають свою кар'єру в самоврядуванні. На її думку, проблемою залишається те, що вони часто перебувають поза Об'єднанням, яке вважають структурою для представників старшого покоління. Залучити цих людей і привести до відповідної формально-адміністративної діяльності – це одні з головних викликів, перед якими стоїть регіональна структура організації. ●

eprasa.pl 82dc2437df

Курси іконопису в Кракові

Перемиська іконописна школа запрошує на семестровий курс іконопису, що відбуватиметься на вихідні та розпочнеться 28 лютого. Як зазначають організатори курсу, навчання орієнтоване на початківців і дозволяє поступово розширювати знання та вдосконалювати навички в цій унікальній галузі мистецтва. Заняття відбуватимуться раз на місяць – у п'ятницю, суботу та неділю.

«Приєднуйтесь до нас, щоб відкрити красу і глибину цього давнього сакрального мистецтва», – читаємо у фейсбуці на сторінці Перемиської школи іконопису.

Реєстрація триває до 1 лютого за адресою:
krakow.filia@gmail.com

Благодійний концерт у Старґарді

8 лютого у Старґарді відбудеться благодійний концерт на підтримку Збройних сил України. Про це повідомляють на фейсбук-сторінці старґардського гуртка ОУП.

Для публіки гратиме гурт «Шаравари» з Ґурова-Ілавецького. Молоді музиканти є учнями ґуровського Комплексу шкіл з українською мовою навчання.

«Варто згадати, що талановитих хлопців підтримують випускники цієї заслуженої для нашої громади школи – зірки сцени фольк з популярного гурту "Еней"», – читаємо на фейсбук-сторінці організаторів (Związek Ukraińców w Polsce Koło w Stargardzie). Саме там можна знайти більше інформації про цей концерт й інші події.

Варто зазначити, що зараз у місті триває набір учасників до ансамблю «Намисто». Це дитячий танцювальний колектив, який неодноразово брав участь у культурних заходах Старґарда, присвячених Україні. Заняття проходять у двох групах з вівторка по середу (після полудня). За деталями звертайтесь до інструкторки Ірини Лук'янової за телефоном: +48 537 086 472.

Колядували, щоб краще себе пізнати

З ініціативи Ради батьків Початкової школи імені Лесі Українки в Бартошицях та за підтримки директорки Любомири Тхір 14 січня відбулося І Колядування вчителів і батьків.

Значна група батьків теперішніх учнів школи – це випускники українського ліцею в Ґурові-Ілавецькому. Разом із новою батьківською радою вони вирішили об'єднати шкільну спільноту в дусі української культури, релігії та мови. Спільне колядування супроводжувала також ідея кращого знайомства батьків та педагогів. Цікаво, що деякі вчителі, які зараз працюють з дітьми, в минулому навчали їхніх батьків. Під час колядування багатьох об'єднала сльоза ностальгії за «давніми часами» у Ґурові-Ілавецькому. Атмосфера передалася й гуртові «Перерва», який спеціально до цієї події відновив діяльність і надав музичний супровід колядникам. Вони отримали підготовлені раніше співаники, на столах не забракло солодкого і, звичайно, куті. Модним трендом була сорочка, а атмосферу наповнив українсько-товариський дух. Відсутність офіційних гостей ззовні сприяла зміцненню зв'язків між членами шкільної громади. Усі учасники колядування переконані, що ініціатива з огляду на інтеграційний характер має продовжуватися й у майбутньому.

Новина та фото надані Радою батьків

Літературний вечір, присвячений творчості Василя Стуса

24 січня у Варшаві заплановано літературний вечір, присвячений творчості Василя Стуса.

Подія відбудеться у Collegium Civitas, розташованому в Палаці культури й науки (12-й поверх). Під час заходу учасники декламуватимуть вірші українського поета.

Подія у польській столиці відбудеться в рамах фестивалю Стус-Фест. Фестиваль триватиме від 6 до 31 січня. У рамах заходу протягом більш ніж трьох тижнів у понад двадцяти країнах світу відбулося приблизно п'ятдесят подій. Крім Польщі, їх організували у Великобританії, Франції, США, Австралії. Про проведення Стус-Фесту інформували навіть працівники Української антарктичної станції «Академік Вернадський».

Нагадаємо, що у 2017 році у Варшаві відкрили сквер імені Василя Стуса. Українець відомий у світі не лише як поет чи мовознавець, але й один із найактивніших представників українського дисидентського руху.

Мер Києва отримав Премію імені Павла Адамовича

13 січня в Інституті міської культури в Ґданську було оголошено переможця Премії імені мера Павла Адамовича. Нагороду отримав Віталій Кличко, мер Києва, якого відзначили за лідерство та захист прав людини й демократії в умовах війни.

«Відданість свободі, верховенству права та європейській інтеграції зробила його символом мужності та надії на демократичне майбутнє для Києва. Під його керівництвом Київ ефективно управляв фінансовими ресурсами та інфраструктурою, підтримував державні послуги, реконструкцію та координував гуманітарну допомогу», – повідомляє сайт міської ради Ґданська.

Журі премії відзначило, що інноваційні та стійкі ініціативи Кличка є моделлю для інших міст, які борються з подібними викликами.

Віталія Кличка не було особисто на врученні нагороди. У спеціальному листі, зачитаному в Ґданську, мер Києва написав: «Хочу подякувати Ґданську, його жителям і всім європейським друзям за підтримку. Україна переможе. Ми переможемо, бо ми сильні та незнищенні».

eprasa.pl 82dc2437df

Переможець отримає нагороду особисто 20 лютого в Брюсселі під час спеціальної гала-церемонії.

Серед шести цьогорічних лауреатів на нагороду імені Павла Адамовича був також Андрій Садовий. Мера Львова відзначили за «підтримку жертв війни та захист прав людини в умовах російської агресії проти України».

Премією імені мера Павла Адамовича відзначають людей та організації, які протидіють нетолерантності, мові ворожнечі, ксенофобії та гнобленню. Нагороджені нею особи пропагують рівні шанси, соціальну інтеграцію, реалізуючи ідеї, близькі покійному меру Ґданська.

Нагадаємо, що Павел Адамович трагічно помер 14 січня 2019 року. Днем раніше на нього відбувся замах під час загальнопольської акції Великий оркестр святкової допомоги.

Завдяки Адамовичу українська громада міста мала велику підтримку своїх проєктів, зокрема, безплатно користувалася приміщенням для ґданської домівки. Мер Ґданська бував теж на українських заходах: брав участь у Фестивалі української культури в Сопоті 2000 року, відкритті пам'ятника Святого Володимира на прицерковній площі у Ґданську в травні 2015-го. Павел Адамович підтримував українську революцію у 2004-му та Євромайдан у 2014-му.

Колядки в Королівському замку

12 січня у Королівському замку у Варшаві відбувся Концерт різдвяних колядок. У ньому взяли участь сім хорів та ансамблів. Виконавці, учасники православних парафіяльних і світських хорів та колективів, прибули з Більська-Підляського, Любліна та села Лосинка Гайнівського повіту. Також був молодіжний хор православної парафії святого Івана Клімака на варшавській Волі, яка організувала захід спільно з Товариством «Вірні традиції поколінь».

«Варто згадати ще одного – колективного – виконавця. Цим „ансамблем", який нараховував майже 350 осіб, були... усі гості концерту, котрі зібралися у Великій залі замку», – читаємо на сайті православної парафії. Хори разом із глядачами виконали дві коляди під керівництвом професора Володимира Волосюка.

«Тож це було водночас по-домашньому, як колядки з родиною, але і як серйозний концерт, де свою майстерність представляють професійні артисти», – продовжує авторка допису на сайті парафії Дорота Май.

Концерт різдвяних колядок у Королівському замку відбувся вже вдев'яте. Його ведучим був священник мітрат Адам Місіюк, парох православної парафії святого Івана Клімака.

Зустріч з міністром національної єдності

8 січня у Варшаві відбулася зустріч із міністром національної єдності України Олексієм Чернишовим. Як зазначено на сайті міністерства, під час зустрічі йшлося про допомогу громадянам України, які тимчасово перебувають за кордоном через війну, і роль громадських організацій у консолідації національної єдності.

Крім того, Олексій Чернишов презентував ініціативи МінНацЄдності, зокрема «Хаби єдності» – простори, що стануть центрами підтримки, взаємодії та співпраці українців за кордоном.

«Україна не має на меті примусово повертати людей або створювати для цього штучні обмеження. Наша мета – створити такі умови, щоб повернення стало бажаним вибором, а не тягарем», – наголосив віцепрем'єр-міністр України.

Під час розмови, у якій взяли участь, зокрема, голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка та перший голова ОУП Юрій Рейт, котрий зараз є лідером Громадської ініціативи догляду за могилами воїнів УНР у Варшаві, було представлено функції та завдання новоствореного відомства. Серед них – співпраця з українською спільнотою за кордоном. Це підтримка зв'язків з громадянами за межами України, комунікація з українською діаспорою чи адвокація інтересів українців за кордоном. Також відомство має підтримувати національну ідентичність та стратегічну комунікацію, зокрема коли йдеться про захист від дезінформації та пропаганди.

Учасники, які приїхали з Варшави, Вроцлава, Познані, Любліна, Кракова, багато розмовляли також про виклики, проблеми, але і ресурси, які мають на сьогодні українські громадські організації у Польщі, та їхнє доцільне використання.

На сайті відомства повідомлено, що на звершення віцепрем'єр-міністр України подякував учасникам за активний діалог і запевнив, що «всі проблемні питання і пропозиції, які були озвучені під час зустрічі, будуть опрацьовані».

Нагадаємо, що Міністерство національної єдності України було утворене шляхом перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України у грудні 2024 року.

Фото з сайту Міністерства національної єдності України

Колядки від хору «Осанна»

На останній сторінці тижневика ми опублікували афішу заходу «Вечір українських колядок» у Кракові. Одним з його учасників є краківський хор «Осанна». Про цей гурт ми писали в цьогорічному №2 газети. Для тих, хто не матиме можливості відвідати концерт, нагадуємо, що різдвяні колядки у виконанні хору можна послухати на ютуб-каналі «Хор „Осанна" Греко-Католицької Церкви в Кракові». Також можете зіскановати QR-код, за яким розміщено колядки з диска колективу.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 82dc2437df

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

Як почувається українська енергетика під ударом росії?

Україна вже пройшла більшу частину зими, і наразі найгірші сценарії не збулися, але цей стан все ще дуже крихкий. Черговий російський масований ракетний удар може змінити цю ситуацію. З'явилися теж нові загрози з боку росії.

«Наступна зима, найімовірніше, перевірить стійкість українського народу так, як не було на нашому континенті з часів Другої світової війни», – так написала у серпні 2024 року в статті на шпальтах «Financial Times» єврокомісарка з питань енергетики Кадрі Сімсон.

Сімсон вважала, що не можна виключати «справжньої гуманітарної катастрофи», коли відключення електроенергії призведе до зупинки роботи водяних насосів і спричинить проблеми з опаленням.

Не менш погані прогнози містились в оприлюдненому у вересні 2024 року звіті Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні. Зазначалось, що з 22 березня по 31 серпня відбулося дев'ять масованих атак росії на українську енергосистему, які мали руйнівні наслідки. Для повного їх усунення знадобляться роки.

Тому, на думку авторів звіту, наступної зими (2024-2025) українцям доведеться стикатися з відсутністю електроенергії від 4 до 18 годин на добу. Водночас окремі регіони країни також можуть залишитися без опалення.

Але з кінця грудня перебоїв з електропостачанням у більшості регіонів України ще не було. Погодні умови є союзником у боротьбі з наслідками російських атак. Зима поки м'яка.

Знищення української енергетики

Руйнування елементів української енергосистеми розгорнулось з початком російської агресії. Але масовані авіаудари почалися у жовтні 2022 року, і ця перша російська кампанія проти української енергетики тривала до березня 2023 року. 23 листопада 2022 року, на першому етапі російських атак на українську енергосистему, майже вся Україна поринула у темряву. Зима 2022/2023 була наповнена звуком дзижчання генераторів на вулицях українських міст.

Друга кампанія масованих атак на українську енергетику відбулася у 2024 році. У квітні російські ракети вразили, зокрема, найбільшого виробника електроенергії Київської області – Трипільську ТЕС. Але тоді пошкодили набагато більше об'єктів. російські атаки спричинили перебої з електроенергією у спекотні літні дні, по всій країні відбувалися аварійні та стабілізаційні відключення.

До початку російської агресії (станом на кінець 2021 року) сумарна потужність усіх електростанцій України становила 56 169 ГВт. Для порівняння, загальна потужність польських електростанцій у 2021 році становила понад 45 029 ГВт, а зараз – понад 67,7 ГВт.

Скільки саме потужностей з виробництва електроенергії Україна втратила внаслідок російських ударів, точно невідомо, ці дані засекречені. Однак лише у 2024 році Міністерство енергетики України оцінює втрати у виробництві електроенергії внаслідок російських атак у понад 9 гігават.

Однак руйнування об'єктів української енергосистеми – це лише частина збитків, завданих росією. Після вторгнення 24 лютого 2022 року рф окупувала низку електростанцій, у тому числі Запорізьку АЕС – найбільшу станцію подібного типу в Європі, яка передавала в українську систему 6 ГВт енергії. Отже, за деякими оцінками, внаслідок російської окупації Україна сумарно втратила приблизно 18 ГВт електроенергії. За даними «Financial Times», енергетичні потужності України у 2024 році були нижче 20 ГВт.

Після кожної атаки українські енергетики починають ремонтувати пошкоджену інфраструктуру. Крім того, вони винахідливі. Восени минулого року стало відомо, що з електростанції в Кураховому Донецької області ще навесні вивезли все енергетичне обладнання, яке можна було перевезти. Його використовували для реконструкції інших електростанцій. Саме Курахове вже окуповане російською армією.

Українська влада також анонсувала створення малих енергоблоків у рамках так званої розподіленої генерації. Однак невідомо, скільки з цих потужностей задіяно і в якому реально стані українська енергетика.

– Не питайте про це, – відповідали минулого року журналістам президент і прем'єр-міністр України на прес-конференціях.

росія змінює свою тактику та цілі?

13 грудня росія завдала один з найбільш масштабних ударів, прагнучи знову влучити в енергетику. За повідомленням Повітряних сил ЗСУ, російські війська застосували 287 засобів повітряного нападу – 94 ракети та 193 БпЛА.

На Різдво, 25 грудня 2024 року, росія знову здійснила масований повітряний удар із застосуванням понад 70 ракет різних типів і понад 100 безпілотників-камікадзе. Головною ціллю знову став український енергетичний сектор. «Традиційно» російські ракети летіли, в тому числі, на Бурштинську ТЕЦ в Івано-Франківській області. Втім, незважаючи на потужний обстріл, завдяки ефективності протиповітряної оборони та роботі енергетиків ситуацію для більшості споживачів вдалося швидко стабілізувати. 25 грудня більшість районів Києва були знеструмлені лише близько 3,5 годин.

«Те, з чим ми зіткнулися цього опалювального сезону, – абсолютно новий рівень атак, абсолютно нова зброя. І за фактом, сьогодні енергетика атакується всіма видами зброї, причому й надсучасною зброєю», – висловився 17 січня на засіданні Верховної Ради міністр енергетики Герман Галущенко.

Міністр підкреслив, що росія все активніше використовує балістичні ракети та ракети з касетними зарядами для ударів по українській енергетиці.

Але останнім часом рф атакує не тільки об'єкти, пов'язані з виробництвом або передачею електроенергії. 25 грудня також об'єктом атаки був Стрий, де розташовані важливі газові об'єкти.

15 січня росія завдала чергового масованого ракетного удару по Україні. Метою знову була, серед іншого, енергетична інфраструктура. Проте все вказує на те, що цього разу ціллю були передусім об'єкти газотранспортної системи України.

У НАК «Нафтогаз України» повідомили, що газопостачання населення відбувається безперебійно і «всі наслідки ворожої атаки будуть ліквідовані найближчим часом».

Відомо, що частина російських ракет знову прилетіла до Стрия, поціливши в підземні сховища газу у Львівській області. На думку українських експертів, знищення таких складів малоймовірне, але може бути пошкоджене облад-

eprasa.pl 82dc2437df

нання, яке знаходиться на поверхні і використовується для їхньої експлуатації. Також росія атакувала газову інфраструктуру в Харківській області.

Немає більше транзиту російського газу

Україна відмовилась купувати російський газ ще у 2015 році. Однак залишалась транзитером російського газу до Європи. 31 грудня 2024 року завершилась дія п'ятирічної угоди, підписаної у 2019-му. Отже, від 1 січня російське блакитне паливо не потрапляє українським шляхом до Словаччини, Угорщини та Придністров'я.

«Коли путіну подарували владу в росії більш ніж 25 років тому, щорічна прокачка газу через територію України в Європу становила 130+ мільярдів кубів. Сьогодні транзит російського газу – 0. Це одна з найбільших поразок москви», – сказав 1 січня президент Зеленський.

Деякі українські коментатори пов'язують російську атаку 15 січня з припиненням транзиту російського газу. Отже, зараз росія хоче знищити українську газотранспортну систему.

Рішення Києва призупинити транзит викликало бурхливу реакцію влади Словаччини та Угорщини. Проте найбільше це відчули жителі проросійської самопроголошеної республіки Придністров'я.

У Придністров'ї, на кордоні з Україною, знаходиться велика електростанція, яка не тільки повністю покривала енергетичні потреби невизнаної республіки, але й значною мірою забезпечувала електроенергією всю Молдову.

Проблема у тому, що завод працював на російському газі. Він також може переходити у режим спалювання вугілля, власне, певні запаси цього палива були накопичені. За оцінками, вугілля повинно було вистачити на 3-4 тижні у режимі економії.

Влада Кишинева готувалась до кризи з грудня, тому станом на сьогодні наслідки відсутності російського газу не викликали апокаліпсису. Молдова вже кілька років не використовує російський газ і закуповує блакитне паливо для своїх потреб у Румунії. Кишинів також може розраховувати на подальшу допомогу своїх сусідів. Перш за все, збільшився імпорт електроенергії з Румунії. Український оператор атомних електростанцій «Енергоатом» також заявив, що експортуватиме енергію до Молдови вночі, якщо це можливо. До 12 січня найбільше електроенергії експортувалося до Молдови у перші два дні 2025 року (793 і 636 мегават). Пізніше, коли ситуація у Молдові більш-менш стабілізувалася, передача енергії зменшилась.

Підтримка Україною Молдови є важливим жестом солідарності в той час, коли український енергетичний сектор бореться з наслідками російських атак. 12 січня Володимир Зеленський також заявив, що через гуманітарну кризу в Придністров'ї Україна готова допомогти місцевим жителям, передавши вугілля. Але така допомога є неприйнятною для проросійської влади в Тирасполі, яка очікує, що росія відновить постачання газу через Туреччину та Балкани.

Тим часом російська пропаганда у Придністров'ї звинувачує Україну в нестачі газу, а кремль, атакуючи українську газотранспортну систему, може показати своїм прихильникам, що хоча газу через Україну і не буде, але принаймні її за це покарають.

Що далі з газом, енергетикою та ГТС?

Закінчення транзиту ставить питання, що робити далі з такою потужною системою зберігання та транспортування газу (ГТС). Експерти вказують на можливість зберігання в українських сховищах газу з європейських країн.

В українському Міністерстві енергетики зазначили, що Україна готова спільно з Польщею створити «східноєвропейський газовий хаб» потужністю 10-12 млрд кубометрів. Теоретично українські сховища могли б використовуватися для зберігання американського газу, який у зрідженому вигляді надходить до Польщі, а потім продаватиметься в Європі. І новому президенту США Дональду Трампу ця ідея може сподобатися.

ГТС також може використовуватися для транспортування газу для внутрішніх споживачів в Україні. Але щоб газопровід працював у реверсному режимі, потрібен відповідний тиск у транспортній системі, а отже, потрібні достатньо великі обсяги газу в сховищах.

Уряд стверджує, що Україна має відповідні запаси газу. Певний оптимізм додають дані щодо обсягів видобутку газу минулого року. Група «Нафтогаз» торік збільшила видобуток товарного газу до 13,9 млрд куб. м, порівняно з 13,2 млрд куб. м за підсумками 2023 року. Введено до експлуатації 83 нові свердловини, з яких 60 вже експлуатуються.

Це також може бути аргументом для росії зосередитися на знищенні української газової системи, однак це може виявитися складнішим завданням.

Україні, незважаючи на величезні збитки, завдані російськими ударами, вдається підтримувати стабільність своєї енергосистеми. Українські енергетики творять дива. Багато, звичайно, залежить від протиповітряної оборони, тому Київ зараз і просить партнерів про допомогу в її посиленні.

Важливим для збереження стабільності є також імпорт електроенергії з Європи, зокрема з Польщі. Варшава висловила готовність збільшити експорт енергоресурсів в Україну, якщо прем'єр-міністр Словаччини захоче виконати свої погрози припинити резервне постачання.

З осені минулого року Україна відновила експорт електроенергії до сусідніх країн ЄС, коли це є можливим. Це стосується нічного періоду, коли з'являються надлишки з АЕС і, звичайно, коли немає масованих російських атак.

Дефіцит енергії на тривалий термін

Але навіть якщо війна закінчиться завтра, експерти кажуть, що енергетична криза в Україні триватиме ще кілька років. Тож українці ще довго житимуть із перебоями з електропостачанням.

Водночас актуальним є питання, що робити далі. Будівництво нових великих електростанцій займає багато часу і є дуже дорогою інвестицією. Сьогодні багато говорять про створення розподіленої генерації, тобто малих енергогенеруючих потужностей, які, наприклад, використовують газ. Це значно ускладнить росії здійснення атак. Однак невідомо, скільки на даний момент цієї генерації вироблено з 1 мільйона гігават, обіцяних владою.

Україна також бажає придбати у Болгарії реактори для будівництва енергоблоків №3 та №4 на Хмельницькій АЕС за ціною близько 600 млн гривень. Така ідея викликає значні суперечки серед експертів. Перш за все, у болгарських установках задіяні російські технології. По-друге, це довготривалий проєкт на кілька років, а Україні вкрай необхідна електроенергія сьогодні. А ще важливий спірний момент – ціна проєкту. ●

eprasa.pl 82dc2437df

ТЕМА НОМЕРА

Павло ЛОЗА

Новий візит Зеленського до Варшави

– Нам треба розв'язати волинське питання. Я не хочу, щоб хтось використовував це як розмінну монету щодо європейського майбутнього України. Це польський інтерес. Хто цього не розуміє, той – або дурень, або зрадник, – заявив прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск після зустрічі з Володимиром Зеленським. 15 січня президент України відвідав Варшаву, де також зустрівся з польським президентом та представниками українських організацій у Польщі.

Те, що історичні питання стануть однією з тем обговорення, очікувалося ще до візиту Зеленського до польської столиці. Візит відбувся через кілька днів після того, як прем'єр-міністр Туск оголосив про прорив у питанні ексгумації волинських жертв. Нагадаємо, що раніше Фонд «Свобода та демократія» оголосив, що у квітні розпочне роботи з ексгумації жертв на території колишнього села Пужники на Тернопільщині.

– Ми знаходимо методи спільних дій, коли йдеться про тему волинського злочину. Ці чутливі питання нашої історії вимагають емпатії України до Польщі та Польщі до України, – зауважив прем'єр-міністр Дональд Туск.

– Ми не будемо повторювати помилок наших попередників, ми будемо діяти конкретно, тут і зараз. Я для Польщі, а ти для України, і ми будемо шукати те, що у нас спільне, – сказав Туск, звертаючись до Зеленського. Водночас польський прем'єр наголосив, що обидві сторони «охоронятимуть свої національні інтереси».

Окрім історичних питань, переговори стосувалися інтеграції України до Євросоюзу, також у контексті головування Польщі в Раді ЄС, яке триває з початку січня.

– Ми працюватимемо разом з Україною та нашими європейськими партнерами беззастережно, щоб максимально прискорити процес вступу, – повідомив Туск після розмови із Зеленським та заявив про готовність польських компаній займатися військовим виробництвом для потреб України.

– Ми сусіди, а росія – це насамперед загроза сьогодні й завтра, тому маємо зробити все, щоб зміцнити наш польсько-український союз, – наголосив Володимир Зеленський.

Він прокоментував теж питання потенціалу європейської збройової промисловості. Президент України запитав, чому Європа, маючи більше компаній у цій галузі, ніж росія, виробляє менше військової техніки та боєприпасів порівняно з російською федерацією.

– Ви повинні виробляти, щоб допомогти Україні, але ви також повинні виробляти більше для себе, щоб росіяни знали, що Європа виробляє більше, що Європа зможе їм протистояти. Треба випередити путіна, – заявив президент України, який після розмови в офісі прем'єр-міністра поїхав на зустріч із президентом Польщі Анджеєм Дудою. Ця зустріч відбулася в широкому форматі за участі представників українських і польських міністерств.

Під час розмови, серед іншого, йшлося про можливі мирні переговори. Анджей Дуда попросив Володимира Зеленського забезпечити присутність представника Польщі на цих перемовинах. Польський президент також дав зрозуміти, що він однозначно виступає за запрошення України до Північноатлантичного альянсу.

– У цьому контексті ми говорили про майбутній саміт НАТО в Гаазі, який відбудеться в середині цього року. На цей час (запрошення до НАТО – прим. ред.) – це максимальна мета, якої можна досягти, – пояснив польський президент.

Це вже третій візит Зеленського до Варшави від початку повномасштабної війни в Україні. Перший відбувся у квітні 2023 року, а другий – у липні минулого року. Теперішній візит до польської столиці став нагодою також для другої зустрічі президента України з представниками українських організацій у Польщі.

– Для нас важливо мати контакт з українцями, які тимчасово або не тимчасово мешкають у Польщі, – говорив під час зустрічі у Посольстві України Володимир Зеленський, підкресливши, що для нього й уряду такі зустрічі є та будуть важливими.

– Хочу подякувати вам за щоденну роботу, за волонтерство, за підтримку, за політичну підтримку, за фінансову тощо, – звернувся президент до присутніх.

У розмові з лідерами організацій було обговорено поточну ситуацію в Україні, співпрацю та підтримку з боку Польщі.

Юрій Рейт, лідер Громадської ініціативи з догляду за могилами воїнів УНР у Варшаві, розповів про ініціативи, які реалізують для підтримки України на різних рівнях.

– Ми маємо відчуття, що, як і до цього, продовжуватимемо виконувати всі завдання, що стосуються, зокрема, допомоги, яку має попереду здійснити діаспора, – сказав Юрій Рейт та запитав, як українці в Польщі можуть сьогодні допомогти Україні та які виклики чекатимуть на діаспору. У відповідь український президент, серед іншого, вказав на необхідність підготовки людей, котрі могли б займатися реабілітацією, зокрема психологічною, оскільки сьогодні «в Україні бракує таких фахівців».

У дискусії йшлося про виклики щодо національної єдності та відновлення країни після війни. Обговорювали питання фінансування українських шкіл за кордоном та перспективи розвитку польсько-українських відносин. Президент відповів на питання про можливість припинення війни та співпрацю з Польщею на різних рівнях.

Серед учасників зустрічі були Григорій Купріянович – співголова Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин, Ігор Горків – голова Перемиського відділу ОУП, Андрій Артемюк – заступник голови Союзу українців Підляшшя, отець Стефан Батрух – голова Фонду духовної культури пограниччя, Ігор Мричко – голова «Пласту» у Польщі, а також представники інших організацій.

Також під час візиту до Варшави президент України вручив місту особливу відзнаку. Мер польської столиці Рафал Тшасковський отримав нагрудний знак «Місто-рятівник», яким Варшаву нагороджено за безпрецедентну підтримку України та українського народу з перших днів повномасштабної війни. ●

eprasa.pl 82dc2437df

Григорій СПОДАРИК
Фото з фейсбук-сторінки Томаша Шиманського

(Не)поговорили з міністром щодо закону про нацменшини

Томаш Шиманський, Томаш Семоняк, Григорій Купріянович

З нагоди 20-ліття існування закону про нацменшини у Міністерстві внутрішніх справ і адміністрації відбулася пресконференція. З журналістами зустрівся очільник відомства міністр Томаш Семоняк та співголови Спільної комісії уряду та нацменшин – державний секретар Томаш Шиманський і представник української громади Григорій Купріянович.

Томаш Семоняк зауважив, що закон визначив якість відносин державної влади з нацменшинами у Польщі, а одним з найважливіших його наслідків стало саме скликання Спільної комісії.

– Завдяки їй створено площину з визначеними рамками для діалогу, співпраці та розв'язання проблем, – відзначив міністр. Він підкреслив, що закон був не випадково прийнятий через кілька місяців після вступу Польщі до Європейського Союзу, оскільки такі врегулювання виконують європейські демократичні стандарти. Міністр оцінює, що впроваджене законом використання мови меншин в установах чи двомовні назви місцевостей там, де компактно проживає певна меншина, – це помітні для кожного наслідки запроваджених врегулювань. Службовець водночас нагадав, що особливо двомовні таблиці в минулому були об'єктами нападів вандалів, але це вдалося припинити завдяки «мудрості самоврядників та меншинної сторони». Томаш Семоняк запевнив також, що теперішній уряд намагатиметься розв'язувати проблеми меншин із максимальною відкритістю та відповідно до закону. Він згадав, що одним з перших рішень уряду стало відновлення фінансування на навчання німецької мови як меншинної, яке зупинила попередня влада. Як повідомив міністр, у лютому в Сеймі відбудеться широка конференція, присвячена законові, а зараз у рамах Спільної комісії відкривається дискусія про необхідні зміни та оновлення документа.

– Багатолітня традиція толерантності, добрий дух співпраці між більшістю суспільства й меншинами, відкритість адміністрації до проблем, підтримка меншинної традиції та ідентичності – ми бачимо у цьому збагачення нашого суспільного життя, а не якусь загрозу, – підсумував міністр Томаш Семоняк. Він просив також, щоб у ювілейний для закону рік медіа намагалися частіше згадувати про таку роль нацменшин у суспільстві.

Віцеміністр Томаш Шиманський теж зауважив, що правління попередньої влади було позначене значним напруженням у відносинах, а зараз відбувається повернення до діалогу. Службовець погодився й із необхідністю оновлення закону та поширення серед більшості суспільства думки про цінність, яку несуть із собою меншинні групи.

Своєю чергою Григорій Купріянович зауважив, що день 6 січня 2005 року став «епохальним» для функціонування меншин.

– Це було перше законодавче врегулювання прав меншин у Польщі, – відзначив представник української спільноти. Він як співголова так само позитивно оцінив утворення Спільної комісії.

– У цей спосіб меншини отримали реальне представництво, – сказав український лідер. Він зауважив, що 20 років існування закону показали, що певні врегулювання виправдали себе, але деякі виявилися недостатніми:

– Двадцять років – це довгий час для правового акту. Річниця – це добра нагода до рефлексій над цим законом і змін, які створили б кращі умови функціонування меншин у Польщі.

За словами Григорія Купріяновича, до важливих питань, які вимагають нових регуляцій, належать стабільне фінансування культурного життя, утворення меншинних установ культури, забезпечення більшої присутності у медіа чи створення ради нацменшин.

– Важливим є також політичне представництво. У теперішньому парламенті вперше немає депутата, який декларує свою приналежність до однієї з меншинних громад, – зауважив український лідер. Він погодився, що 2025 рік повинен стати часом для аналізу правового статусу меншин у Польщі. Наразі дуже часто буває так, що від умов, створених центральною і самоврядною владою, а також загалом суспільства, залежить наскільки меншини зможуть скористатися своїми правами. Ідеться про те, щоб люди, які мають іншу культуру, мову, національність та ідентичність, могли разом з цим функціонувати саме як громадяни Польщі.

***

Присутні на конференції журналісти поставили десять запитань. Жодне з них не стосувалося теми чи загалом ситуації меншин. Це не новина, що медіа використовують такі зустрічі, щоб поставити політикам запитання у справі актуальних і цікавих подій. Шкода, що за час дії закону і всі роки демократичної Польщі справи меншин не набули в публічному просторі статусу цікавих. ●

eprasa.pl 82dc2437df

Спільне колядування учасників «Вечора колядок» у Білостоці

Людмила ЛАБОВИЧ
Фото авторки статті

«Гей, коляда, коляда»: у Білостоці відбувся «Вечір колядок»

Традиційні колядки, у першу чергу найстаріші й архаїчні, звучали на «Вечорі колядок» у Білостоці. 12 січня у Центрі громадської активності виступали виконавці з Підляшшя та гості з України – гурт «Ранкова роса» з Рівного.

«Вечір колядок» – це головна щорічна ініціатива Білостоцького відділу Союзу українців Підляшшя.

– Традиція колядування у Білостоці є доволі довга, – пояснює голова відділу і водночас заступник голови СУП Лука Бадовець. – Щороку стараємося, щоб цей «Вечір колядок» був інший, щоб виступали нові виконавці та щоб були нові елементи в програмі. Завжди теж стараємося, щоб приїхали гості з України або колективи з інших регіонів Польщі.

Хоча організатори намагаються вводити нові елементи, незмінною частиною програми є виступи дітей з білостоцьких пунктів навчання української мови. Цього року захід почали дошкільнята з міжсадочкового пункту при Інтеграційному садочку № 26. Що цікаво – заспівали самі хлопчики. Згодом заколядували дівчатка, які вивчають українську мову в Початковій школі № 9 у Білостоці.

Не лише з колядками і щедрівками, але й з барвистими поліськими обрядами виступив гурт «Ранкова роса»

Традиційно захід почали малята з садочка під керівництвом Олександри Іванюк

eprasa.pl 82dc2437df

Окрім виступу білостоцьких дітей, щорічно на заході з'являється фольклорний колектив «Добрина» з Білостока. Вони господарі концерту.

Як запрошені гості виступили цього року дівчата з колективу «Вервочки» з україномовної Орлі, колишнього містечка неподалік Більська-Підляського. Група існує 15 років, а її керівником є Володимир Рева з Рівного, який проживає зараз в Італії та працює з гуртом дистанційно. «Вервочки», назва яких пішла від неіснуючої вже оселі коло Орлі, починали як ансамбль, що виконував українські, білоруські, російські та польські пісні, тобто був це ще один виконавець, який нібито презентував «багатство пограниччя» Підляшшя. Однак з часом помінявся склад гурту – відійшли чоловіки та лишилося п'ятеро дівчат, які опрацьований фольклор під акомпанемент акордеону замінили на більш естрадну музику під фонограму. Коли почалася війна в Україні, Володимир Рева відмовився від пісень мовою окупанта та його білоруського союзника. І виявилося, що дівчатам це пасує. Зараз «Вервочки» є насправді українським колективом у ґміні, яка упродовж багатьох років вважалася нібито «білоруською», де відвідуючих весь час лякають двомовні таблиці з назвами сіл (польською та невідомо якою, бо чи це білоруською – Дыдулі або Кошэлі?).

На концерті у Білостоці дівчата з «Вервочок» заспівали а капела декілька традиційних маловідомих українських колядок.

Маргарита Бакунович родом з Круклянок, але вже багато років живе у Парчеві на Підляшші. У «Вервочках» співає 16-й рік.

– Колядували ми від самого початку, – каже вона. – Навіть першою піснею, якої нас навчив Юра Ковальчук, наш перший інструктор, була колядка. Ми її вже не співаємо на концертах, бо тільки я лишилася з першого складу групи.

Цікавий традиційний колядний репертуар з Підляшшя виконала молода обдарована співачка Амелія Пєтрочук. Її спів пов'язаний з поверненням до мови предків з села Полична коло Кліщель.

– Я по-свойому не говору ще вельмі добре, – зізнається Амелія. – Дід з бабою завше говорилі між собою по-свойому, а до нас вже по-польску. І я потом виїхала до Варшави на студія, начала учитися гішпанського і як скончила 30 літ, щось в души прочнулось і начала шукати скуль я є і кім я є, і тоє Пудляше начало клікати мене до себе. Приїжджаю много тут, на Пудляше, спотикаюсь з панямі, котори співают, но і моя бабця вельмі хороше співає. Співаю, бо думаю, що тиї пісні вельмі важни. Дід з бабою тулькі стареют, і як ми не будем співати тиї пісні, то вони знікнут.

Традиційний репертуар, однак уже не з Підляшшя, але з Рівненського Полісся, виконали діти з колективу «Ранкова роса» під керівництвом Алли Ковальчук. Міцні голоси, багатство фольклорних традицій та енергетика – так можна підсумувати концерт гостей з України. Були не лише поліські колядки і щедрівки, але й презентація вертепу. А ще «Ранкова роса» заспівала одну підляську архаїчну колядку.

Під час концерту Алла Ковальчук запрошувала до спільного співу виконавців з Підляшшя, учасників майстер-класів, які вона веде в нашому регіоні, а наприкінці колективи разом з публікою виконали традиційну українську колядку «Нова рада стала».

Усі вже звикли до того, що на «Вечорах колядок» звучать передусім найпопулярніші колядки, як-от «Добрий вечір тобі», «Небо і земля», «Бог ся рождає» чи заспівана на сам кінець «Нова рада стала». Однак цього року в Білостоці переважали колядки архаїчні, дохристиянські, які співали на Різдво молодому подружжю, малій дитині або господареві. Це часто одноголосні пісні, може, й не такі привабливі для слухача, як ці мелодійні церковні колядки, але багаті своїм змістом. Тому концерт був чудовою нагодою для любителів більш традиційного репертуару, які хотіли почути щось інше, ніж те, що звучить на більшості колядних концертів.

У Білостоці відбувся вже четвертий «Вечір колядок», організований Союзом українців Підляшшя. Два колядні заходи пройшли раніше в грудні – у Черемсі і Більську-Підляському. А вже в січні відбулися колядні огляди у Дубні коло Ботьок, у Більську-Підляському, Милейчицях та Нурцю-Станції. Заплановані концерти й в інших місцевостях. Мабуть, ще ніколи на Підляшші не проходило так багато колядних українських заходів, як у цьому сезоні, а що головне, не лише в більших місцевостях, таких як Білосток, але й у малих селах. ●

З Орлі приїхали «Вервочки»

Господарі концерту – гурт «Добрина» з Білостока

eprasa.pl 82dc2437df

КУЛЬТУРА

Анна РУССУ
Фото – Катерини Питлик, координаторки
Центру зустрічей Українського дому

«Жодного кінця історії нема. Вона твориться просто тут і зараз»

– Ця книга про те, як народжується ідентичність, – розповідає про свою збірку есеїв «Дикий Захід Східної Європи» Павло Казарін, український журналіст, публіцист і військовий. Її презентація відбулася у грудні в Українському домі у Варшаві. Зустріч модерувала політологиня, письменниця, докторка гуманітарних наук й викладачка Варшавського університету Олександра Іванюк. На початку 2025-го книжка має вийти польською мовою у видавництві «Колегіум Східної Європи».

Павло Казарін

Усе вирішується на полі бою

«Дикий Захід Східної Європи» – це роздуми на тему змін у сучасному українському суспільстві. Книга стала помітним явищем в Україні та була відзначена такими важливими преміями, як «Книга року ВВС-2022» або Спеціальна відзнака Капітули Премії імені Юрія Шевельова.

Сам Павло Казарін народився в Криму, де прожив 30 років. Мешкав у росії, отримав її паспорт. Але у 2014-му переїхав до Києва, а від початку повномасштабного нападу вступив до лав Збройних сил України. Коментуючи цю трансформацію, журналіст нагадав, що впродовж 33 років незалежності Україна доволі стрімко змінилася. Після Майдану провідним став концепт української політичної нації, за котрим не важливо, на які літери закінчується твоє прізвище. Тоді в український пантеон героїв увійшли білорус Михайло Жизнєвський, вірменин Сергій Нігоян, що загинули під час Революції Гідності. Водночас у 2014 році на фронт ішли кримські татари, азербайджанці, євреї, котрі мешкали в Україні й відчували себе її громадянами. Це було неочікуваним фактором як для росії, так і багатьох українців.

– Я писав цю книжку до початку повномасштабної війни. Якби писав її зараз, зробив би обмовку, що все вирішується на полі бою. І де будуть стояти українські солдати, там буде закінчуватися простір, у якому ми далі будуватимемо Україну. Там, де будуть стояти російські солдати, там буде простір, де росія може намагатися будувати свій східний край російської сучасної імперії, – додав Павло Казарін.

Він нагадав, що війна є не тільки російсько-українською з погляду наслідків. У 2022-му і частково 2023-му серед багатьох політиків Сполучених Штатів чи деяких країн Західної Європи точилася дискусія, чим для світу небезпечна поразка росії. Проте журналіст здивований, чому повністю відсутні обговорення, що буде в разі програшу української держави. Адже, на його думку, в разі перемоги росія перетвориться на політичного гегемона Європи:

– Якщо ви живете в якійсь країні Центральної Європи і бачите, що східніше від вас є ядерна держава, котра починає найбільшу війну на континенті проти неядерної держави та досягає своєї мети, то відповідно у вашому суспільстві з'являються люди, які говорять, що потрібно запобігти українському сценарію. І тоді виникає запит на політиків, що будуть домовлятися.

Суверенітет важливіший за території

Коли у 2014 році росія окупувала Крим і захопила частину сходу України, вона пропонувала відновити територіальну цілісність ціною суверенітету української держави. Зокрема, було висунуто вимогу інтегрувати бойовиків в український парламент. Павло Казарін вважає, що за таких умов суверенітет важливіший за території.

– У нас є величезна дискусія в Україні, що вважати перемогою у війні. Думаю, що перемогою ми можемо назвати сценарій, у межах якого Україна зберігає незалежність і суверенітет. Те, що можна мати державність, але не мати суверенітету, бачимо на прикладі Білорусі. Водночас Україна повинна мати гарантії безпеки, що сценарій нападу росії вже не повториться, – зазначає журналіст.

eprasa.pl 82dc2437df

На його думку, якщо розвиток подій буде протилежним і Україна не отримає від партнерів гарантій неповторення російського вторгнення, існує величезний ризик, що з часом багато українців будуть голосувати за політиків, які пропонуватимуть домовитися з москвою, щоб убезпечити країну від повторної війни. Тут він згадав приклад Грузії, котра пішла саме таким шляхом.

Відповідаючи на запитання про заяви іноземних політиків щодо необхідності перемовин з росією, журналіст зауважив, що не вірить у легкий переговорний процес. Він припускає, що залежну від союзників Україну можуть змусити до перемовин. Але не розуміє, як президент Дональд Трамп посадить за стіл переговорів путіна й чим на нього будуть тиснути.

– Я не дуже бачу, як на цей сценарій готова погодитися російська федерація. Головна інтрига, на мій погляд, зараз полягає в тому, що робитиме команда Дональда Трампа після того, як москва відмовить у впровадженні їхньої візії мирного процесу.

Майбутнє України пишемо зараз

Павло Казарін вважає, що українці стали заручниками власних ілюзій, помилок, які робили впродовж 90-х і нульових. Проте упевнений, що деякі процеси не можна прискорити й саме тепер ми творимо майбутнє України:

– Жити в Україні зараз – це жити в просторі, де відчувається величезний дефіцит безпеки. Але водночас, попри цей брак безпеки, я думаю про те, що кілька моїх друзів уже стали в Україні вулицями, кілька моїх друзів стали в Україні пам'ятниками. І ти живеш розуміючи, що Україна зараз перебуває в найбільш суб'єктному вимірі власної історії.

Перші 30 років свого життя, мешкаючи в Криму, журналіст відчував, що перебуває в постісторії, адже все найголовніше вже відбулося. Однак з'ясувалося, що це неправда.

– Я вам відверто скажу: жити всередині історії – дуже виснажливо, але якщо ми зробимо все правильно, то наші діти інколи в цьому сенсі будуть нам трохи заздрити, – сказав Павло Казарін. – У битві за майбутнє перемагає той, хто інвестує в це саме майбутнє. Ми знову переходимо до того, що Фукуяма був неправий. Жодного кінця історії нема. Вона твориться просто тут і просто зараз. Не треба вигадувати наше минуле, тому що в цьому минулому вистачає протиріч. Треба вигадувати наше майбутнє. І воно буде таким, яким ми його зробимо нашою діяльністю або бездіяльністю.

Запис розмови можна переглянути на фейсбук-сторінці Ukraiński Dom / Український Дім.

ОГОЛОШЕННЯ

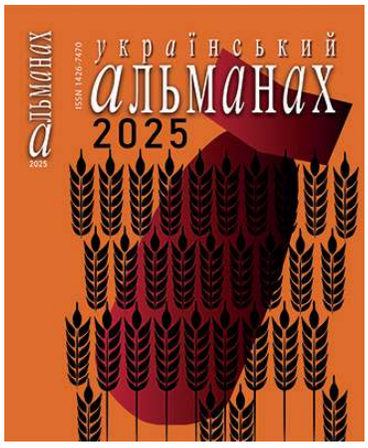

З'явився «Альманах» 2025!

Повномасштабна війна росії проти України має доволі широке значення і впливає не лише на життя в Україні. Ця війна має теж вплив і на інші країни, зокрема країни Європи. Тому в Українському Альманасі 2025 року не забракло текстів, які пов'язані з російською агресією проти України. Читач Альманаху 2025 зможе дізнатись, як російська дезінформація поширюється в соціальних мережах та на що варто звертати увагу, щоб не стати інструментом в руках російських пропагандистів. Які емоції проявляв владімір путін, коли давав інтерв'ю американському журналістові Такеру Карлсону, чи ці емоції змінились від початку повномасштабної агресії?

Не забракло в новому виданні й історичних текстів. Це тексти про повоєнний Львів та більшовицькі практики у житловому господарстві, тема примусових виселень і усна історія чи правовий статус операції «Вісла». Варто окремо виокремити текст Андрія Когута, в якому він порівнює практики викрадення дітей нацистською Німеччиною та сучасною росією. Попри часові рамки та розвиток суспільств, ці практики надзвичайно подібні.

Після 2022 року в польсько-українських відносинах знову наростає певне напруження, чому так відбувається, яке це напруження та що варто з цим робити – про все це можна прочитати в новому виданні Українського Альманаху.

Також в Альманасі 2025 читач зможе прочитати матеріал про культурні та наукові заходи підляських українців, фестиваль «Дні української музики», волонтерство представників української меншини і багато інших цікавих текстів. Авторами цьогорічного видання є польські та українські журналісти, науковці, публіцисти та аналітики.

Ціна 1 примірника – **35,00 злотих**; з висилкою – **45,00 злотих**.
Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»: **TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa**
email: **tyrsa@hot.pl** **тел. +48 |22| 679 95 47**
або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:
TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029
чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

eprasa.pl 82dc2437df

Юлія КАМІНСЬКА
Фото з Вікіпедії

Світоч української музики

Маестро епохи, який прожив ціле століття і пройшов чимало історичних перехресть, де змінювались влада, режими, державний устрій, – і все це не завадило йому створити справжні музичні шедеври, що не мають терміну придатності й звучать крізь роки.

Станіслав Людкевич

Станіслав Людкевич народився 24 січня 1879 року у місті Ярослав (неподалік Перемишля, нині Польща). Перемишль упродовж багатьох століть мав вагоме значення для розвитку музичної культури. Адже саме звідси вийшло багато музичних українських діячів, відомих далеко поза межами України.

У родині Людкевичів Станіслав був наймолодшою, четвертою дитиною. На жаль, троє старших братів Максиміліан, Альфред і Адольф померли у ранньому віці. Ще у дитинстві батьки помітили музикальні здібності у сина, тож першою вчителькою музики стала мама, яка свого часу була ученицею композитора Михайла Вербицького. Його батько Пилип Людкевич працював народним учителем у Самборі, Перемишлі. З 1867 року був першим директором двокласної школи у Ярославі, пропрацювавши на цій посаді 35 років. Загальну освіту Станіслав здобув у Ярославській вищій гімназії, де українська мова вивчалася факультативно.

Залюблений в українську музику та літературу

Перший успішний дебют сімнадцятирічного Людкевича як композитора відбувся у 1896 році. Тоді його твір «Пожар» виконали на вечорі пам'яті Адама Міцкевича у Перемишлі. Вирішальну роль у подальшій долі Людкевича як людини, українця та майбутнього композитора відіграли його педагоги з музики та української мови і літератури – Анатоль Луцик та Андрій Шахнович. Саме Анатоль Луцик звернув увагу на виняткові музикальні здібності Станіслава, навіть доручав йому у старших класах керувати хором. Андрій Шахнович започаткував у гімназії шевченківські літературні вечори. Саме завдяки йому Станіслав познайомився з творчістю багатьох українських письменників і поетів. Упродовж гімназійних років Людкевич захоплено і наполегливо займається музикою – грає на фортепіано, вивчає теорію композиції, тоді ж з'являються його композиторські спроби. У своїх музичних мініатюрах «Заколисана пісня», «Пересторога матері», «Тихий вечір» він поєднав фольклорну музичну основу з європейським романтизмом Франца Шуберта, Фелікса Мендельсона, Йоганнеса Брамса.

Восени 1897 року Станіслав Людкевич вступає до Львівського університету на філософський факультет, де студіює українську та класичну філологію. Водночас він паралельно відвідував заняття у консерваторії Галицького музичного товариства. Від 1901 року після закінчення університету працював викладачем української мови та літератури у гімназіях Львова та Перемишля. Одним з його учнів був відомий український історик Іван Крип'якевич, який згадував свого вчителя: «З великою симпатією відносились ми до молодого Станіслава Людкевича, який інформував про новітню літературу, заохочував до писемних вправ і хоч учив недовго, багато причинився до нашого освідомлення».

Перші наукові та музичні доробки

1901 рік став знаковим роком для Людкевича як композитора і фольклориста. Він взявся популяризувати народні пісні Галичини у супроводі бандури, розшифрував з фонографа понад 1500 пісень, відредагував і видав збірку у двох томах «Галицько-руські народні мелодії». Ця збірка стала першим на той час і найповнішим науковим виданням українських народних пісень. Про книжку захоплено відгукнулися Іван Франко, Володимир Гнатюк, Климент Квітка, інші діячі національної культури.

1907 року Людкевич розпочав навчання у Віденському університеті. Тут він підвищував свій композиторський рівень на музикознавчому факультеті Музично-історичного інституту. Згодом здобув ступінь доктора філософії в галузі музики. Тоді ж почав працю над одним з найвагоміших творів, що став згодом візитівкою композитора та підніс українську музичну творчість до вершин світового рівня. Це кантата-симфонія «Кавказ» за однойменною поемою Тараса Шевченка. Над цим твором Людкевич працював понад 10 років – від 1901-го до 1913-го. Пізніше він так визначав для себе роль поезії Шевченка: «Коли б не поезія Шевченка, я, мабуть, взагалі не став би композитором, я не думав би тими категоріями нещасть народних».

Невтомний музикант прагне не лише музичного вдосконалення, він провадить активну громадську діяльність. Людкевич став одним із організаторів Вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка у Львові, де спочатку служив інспектором, у 1910-1914 роках став директором закладу та викладачем. Станіслав Людкевич проявив себе ще й як поет. Він брав участь у літературно-мистецькому товаристві «Молода муза».

eprasa.pl 82dc2437df

Франко і Шевченко – творчі дороговкази композитора

Композиторський доробок Станіслава Людкевича поповнюється творами різних жанрів. Серед них хорові твори на слова Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича, Івана Франка, солоспіви на слова Лесі Українки, Богдана Лепкого, обробки народних пісень. «Франко запалював нас, композиторів, на творче змагання своїми високими кличами до поступу і волі, але сам над усе любив народну пісню», – казав Станіслав Людкевич про будителя національної свідомості та культурного піднесення. Любов до народної пісні була тим джерелом, з якого черпали свій талант Іван Франко, Леся Українка, Соломія Крушельницька.

1910 року на Шевченківському концерті Станіслав Людкевич познайомився з блискучим піаністом і композитором Василем Барвінським. Ця зустріч стала вдалим початком професійної плідної співпраці двох талановитих композиторів, які могли бути поцінованими й успішно йти до музичного тріумфу за кордоном, але обрали Україну – жили і творили у Львові. У складних політичних обставинах українські композитори виборювали ще й своє, національне, місце під сонцем. Саме львів'яни Станіслав Людкевич та Василь Барвінський були тими, хто не дав занепасти українській музичній культурі впродовж складного XX ст.

Перша світова війна 1914 року перервала спокійний хід життя композитора. Його було мобілізовано на фронт, він воював у складі австрійської армії. Під час бою потрапив у російський полон, де пробув майже чотири роки. Навіть у полоні композитор продовжував писати музику. У 1917 році він повернувся з полону до Києва, де познайомився з талановитими колегами – Кирилом Стеценком, Миколою Леонтовичем, Олександром Кошицем. Після приїзду до Львова у 1919 році Людкевич організував перший український симфонічний оркестр при Музичному товаристві імені Миколи Лисенка. Згодом у місті створили Інститут церковної музики, в якому викладав композитор. Тоді співпрацював з хорами – «Бандурист», «Сурма», «Боян». У міжвоєнний період Станіслав Людкевич написав ще один свій потужний твір на слова Тараса Шевченка – кантату «Заповіт». Серед численних музичних інтерпретацій Шевченкового «Заповіту» саме твір Людкевича вважають найдосконалішою версією. 1964 року за кантати «Кавказ» і «Заповіт» Станіслава Людкевича було нагороджено Шевченківською премією. Також він займався обробкою народних пісень, як-от: «Ой, Морозе, Морозенку», «Гагілка», «Про Бондарівну», «Бодай ся когут знудив».

«Нас визволили, і нема на то ради»

1939 року, коли до галицької столиці увійшли радянські «визволителі», було вирішено, що на помпезних урочистостях у залі Львівської опери до присутніх звернеться один із моральних авторитетів Галичини, завідувач кафедри теорії та композиції Львівської консерваторії професор Станіслав Людкевич. 60-річний митець сказав те, що думав: «Нас визволили, і нема на то ради!» Він залишався послідовним і чесним упродовж життя: друзів не зраджував, колег не оббріхував, з владою не заграв. Радянські репресії не оминули жодну сферу, навіть музикантів, які працювали у своїй, здавалося б, безсловесній стихії. Вони також зазнали виселень, розстрілів, знищення творів та викреслення творчості з публічної сфери. Так, оперу «Довбуш» у 1958 році «музикознавці-цензори» розгромили вщент, бо забагато було у героя націоналізму та особистих почуттів. А далі до чергового ювілею маестро було запропоновано видати збірку з його музикознавчим доробком. І тут цензура не забарилася – «під ніж» пішли цілі статті: «Справа нашого церковного співу», «Про красу української народної пісні», «Націоналізм у музиці» (наказано було замінити слово «націоналізм»). Збірка музикознавчих праць «Дослідження, статті, рецензії» вийшла з друку у березні 1973 року. Її наклад становив... 1,5 тисячі примірників. У продажу книжка була кілька днів, а потім через статтю «Націоналізм у музиці» її вилучили.

1979 року у Львові урочисто святкували 100-річчя маестро Станіслава Людкевича. Композитор брав участь у всіх концертах на його честь, приймав гостей, давав інтерв'ю. Все нажите за життя Станіслав Людкевич офіційно передав своїй дружині Зеновії Штундер. Вона успадкувала і впорядкувала будинок композитора, його особисті речі, ноти, документи – нині все це зберігається у будинку-музеї Людкевича у Львові.

Прометей української музики відійшов у вічність 10 вересня 1979 року. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові. ●

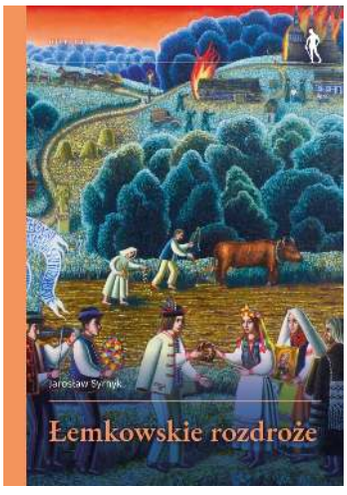

Рекомендуємо придбати книгу професора історії та працівника Інституту етнології та культурної антропології Вроцлавського університету Ярослава Сирника – «Лемківські перехрестя».

У своїй книзі професор взявся за кілька ключових дослідницьких завдань, як-от аналіз впливу подій 40-х років минулого століття на настрої лемків, їхню участь у різних формуваннях і подальшу міфологізацію цих подій. Історик також розглядає, як цей досвід зараз використовують для створення образу, серед іншого, ідентичності нащадків переселенців з Лемківщини.

Ви можете замовити її у видавництві:
Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego
Pl. Uniwersytecki 15, 50-137 Wrocław
Та інтернет-книгарні: **тел. 71 375 2809, 518 355 632**

eprasa.pl 82dc2437df

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки Наталії Гладик і Zagroda Maziarska w Łosiu z cerkwią w Bartnem / автори: Л. Клімек, Я. Косіба

Народжена в чепчику

Наталія Гладик

– «Народжена в чепчику», з одного боку, може нагадувати про жінку, яка «щасливо народилася». Але з іншого – може й означати, що жінки народжені для виконання певної ролі, що вони мають призначення в суспільстві, – розповідає Наталія Гладик, авторка проєкту та виставки «Народжена в чепчику, сімейні реконструкції». Зараз виставку можна подивитися в Мазярській загороді в Лосі.

Парта, ґалон, ґердан…

Весь проєкт – реконструкція елементів лемківського жіночого костюма та прикрас, що підкреслюють статус людини, що його носила.

– Це мав бути мистецько-дослідницький проєкт. Елементи одягу колись вказували, з якої родини походить жінка – бідної чи багатої. Чи вона була заміжня, чи ні, – розповідає авторка проєкту, створеного в рамах мистецької стипендії Національного інституту музики й танцю.

Серед реконструйованих елементів одягу, що стали частиною виставки, є чепчик, який був ознакою заміжніх жінок, парта (урочисте, весільне накриття голови для молодої та дружки), креза (комірець з мережива), ґалон (комірець з бавовни), ґердан (мінікривулька, виконана з бісеру), також пацюрик (коралі) та перлове намисто.

– Можна замислитися: звідки на Лемківщині перли? Ми сьогодні уявляємо, що колись усі люди жили дуже скромно. Дійсно, так і було. Однак 100 років тому жінки, які були в кращому матеріальному становищі, могли дозволити собі, наприклад, придбати перли. І це видно на фотографіях і документах з описом костюмів чи обрядів, – зазначає Наталія Гладик. – Сто, а то й більше років тому люди мали доступ до якісних тканин і навіть текстильних напівфабрикатів. Тканини на Лемківщину привозили навіть із Відня. І якщо хтось міг собі дозволити фінансово, то купував те, що було на ринку.

Оригіналу в Польщі немає

Елементи костюмів, реконструйованих у рамах проєкту, колись носили члени родини Наталії Гладик. Однак, як вона каже, внаслідок Першої та Другої світових воєн та депортацій у 1940-х роках нічого у сімейному архіві не залишилося, навіть фотографій:

– Коли мою бабусю і прабабусю виселили в 1947 році в Нижню Сілезію, на одній із вокзальних станцій, де вони вийшли з потяга, солдат наказав їм відкрити скриню. Саме ту, у якій були фотографії. Серед них були й світлини, які привезла, зокрема, моя прабабуся з Америки, коли була в еміграції за океаном. Усі фото тоді знищили.

Тож п'ять елементів жіночого одягу Наталія реконструювала за усними свідченнями бабусі, музейними дослідженнями та архівними світлинами з Етнографічного музею імені Северина Удзєлі в Кракові, Музею лемківської культури у Зиндрановій та Музею української культури у Свиднику в Словаччині.

– Те, що роблю, я б назвала сценічною реконструкцією. Коли спілкувалася з бабусею, вона теж не пам'ятала всіх деталей, – зазначає авторка проєкту.

У своїй роботі вона повернулася в минуле на п'ять поколінь назад, до історії, яку пам'ятає бабуся Анна, котра згадує свою бабусю, прапрабабусю Наталії, Анну Стержень – першу в цій естафеті поколінь.

– Сьогодні ніхто в Польщі не має, наприклад, оригінальної парти. Хіба що я щось пропустила, хоча впевнена, що перевірила різні джерела. Лише в музеї у Свиднику я знайшла парту, яку могла сфотографувати. Це була для мене підказка, як цей елемент одягу міг би виглядати на нашій Лемківщині, – додає Наталія Гладик.

Під час реконструкції одягу «рецензенткою» виступала бабуся Наталії – Анна.

– Вона мені багато розповідала, і коли я вже підготувала той чи інший елемент одягу, у неї були свої зауважен-

eprasa.pl 82dc2437df

ня. При цьому вона розповіла, як його одягати і як він носиться, – сміється авторка проєкту, яка знімала розмови з бабусею. Тепер ці відеозаписи стануть частиною сімейного архіву.

Процес пізнання себе

– Зараз я вважаю, що мій проєкт не є ні етнографічним, ні мистецьким. Тільки особистим. Тому що для мене був важливим процес – спілкуватися з близькими, брати інтерв'ю, зокрема в бабусі, разом переглядати старі фото, – розповідає жінка. – Для мене це також свого роду терапія. Бо коли ти знайомишся з історією своєї сім'ї, а в моєму випадку – з моїми прабабусями, які були до мене, ти також знаходиш себе. Тепер розумію, чому в нас система домашнього виховання така, а не інша. Це називається естафета поколінь, у якій я сама беру участь.

Вона додає, що під час підготовки проєкту виявила, що може повернутися ще на два покоління назад. Це означає, що вона пізнала сім поколінь жінок своєї родини.

– Жінки в моїй родині – це не лише дати народження чи смерті. Також їхні мандрівки – еміграція за роботою моєї прабабусі до Америки та моєї матері до Верхньої Сілезії, долі жінок під час двох світових воєн, переселення, – говорить Наталія Гладик і зазначає, що хоче продовжити проєкт.

Наступним кроком стане художня презентація опрацьованих реконструйованих елементів. Вони будуть частинами малярських композицій. Завдяки їм мисткиня хоче розповісти історії з життя своїх предкинь.

– Навіть через зворотну інформацію, коментарі, які я отримала у соцмережах, де також публікувала результати своєї роботи, тепер знаю, що такі ініціативи – важливі. Багато жінок, котрі коментували мій проєкт, писали, що це надихає їх на те, щоб дізнатися історію власних сімей і правду про себе. І це прекрасно, – каже Наталія Гладик. Вона присвячує свою виставку мамі Марії Гладик та бабусі Анні Адзимі. ●

Виставку
«W czepcu urodzona, rekonstrukcje rodzinne»
(«Народжена в чепчику, сімейні реконструкції»)
можна подивитися **до 15 лютого**
в Мазярській загороді в Лосі
(адреса: Zagroda Maziarska, Łosie 34).

Крім реконструйованих елементів лемківського жіночого одягу, на виставці представлені також описи, свідчення та родинні фотографії.

eprasa.pl 82dc2437df

Василь Махно. «Вічний календар». Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. – 624 с.

Леся КОРОСТАТЕВИЧ

Календар пам'яті

Роман Василя Махна «Вічний календар» – це спроба письменника передати тяглість української історії в спогадах про час і людей, які впродовж століть жили із своїми родинами на одній і тій же території. У книзі ми читаємо про події, які розгортаються в Галичині – регіоні, який у романі постає не лише географічним простором, а й певним героєм твору. Розповідь в романі охоплює кілька століть і знайомить нас із життям, переплетеним з війнами та буденністю кількох поколінь.

Василь Махно ретельно вибудовує наратив, важливу роль в якому відіграють історичні події, які є не лише фоном для життя героїв, але й впливають на їхній вибір, формують їхні характери. Автор використовує реальні історичні події та постаті, додаючи до них вимисел, що дозволяє створити переконливу, насичену і неквапливу оповідь, яка дозволяє читачеві зосередитися на деталях, глибше зануритися у текст і насолодитися його атмосферою.

Одна з ключових тем роману – формування колективної пам'яті кількох поколінь, які проживали в Галичині. В книзі ми побачимо історії кожного героя, які разом створять безперервний калейдоскоп подій та органічно поєднаються в загальну картину. Цікаво те, що спогади про одні й ті ж самі події різняться та залежать від оповідачів та обставин, в яких вони пригадуються. Це надає роману відчутної різноманітності та реалістичності.

Перша історія «Вічного календаря» – про Саббатая Цві, рабина та лідера єврейського месіанського руху XVII століття, про його довгий шлях на галері до Стамбула. Ця сцена одразу задає масштаб і напрямок твору: зрозуміло, що це не буде звичайна розповідь про родину чи окремий регіон. Події, які розгортаються на теренах Язлівця та Чорткова, – це частина історичного контексту життя людей, що тут незмінно проживали впродовж століть. Галичина була місцем зустрічі й переплетення культур. Українці, поляки, євреї, вірмени – кожен з них залишив свій слід у традиціях і менталітеті місцевого населення. У романі ця багатокультурність є важливою частиною життя героїв.

У книзі ми прочитаємо про людей, які належать до різних етносів і релігій, як-от Волянські, Баревичі, Фрідмани, Блондери. Історії цих родин пов'язані протягом століть. Їхні долі та долі їхніх нащадків тривалий час навмисне чи випадково взаємодіють і впливають одне на одних. Навіть якщо персонажі живуть у різних епохах чи географічних точках, їхні дії мають зв'язок у просторі й часі. Наприклад, історія родини Баревичів безперервно пов'язана з єврейською, вірменською і польською родинами, які проживали в Галичині, зокрема в Язлівці та Чорткові. Протягом століть цей рід пережив усі трагедії цього краю: потоп, голод, війни імперій. Їхня історія почалась у 1672 році із Гриця Баревича, митника, який разом з дружиною Анною та трьома дітьми, тікаючи від великої води, оселився у Язлівцях. Варто відзначити, що Махно не намагався ідеалізувати своїх героїв, тому вони описані з усіма своїми слабкостями, сумнівами, помилками та надіями. Це звичайні люди, які намагалися вижити та завоювати своє місце у мінливому світі.

Минули століття, і доля роду Баревичів змінилася разом із їхньою землею, яка поступово втратила свій вигляд і призначення. Перед війною 1914 року Язлівець зустрів іншу реальність, ніж ту, яку пам'ятали їхні предки: «Минуло два століття, відколи османи залишили Подільський еялет. (…) Після них Язлівець занепав і перетворився на велике село». Зникли з пагорбів виноградники, занепали фортеці. Вірмени виїхали з міста, в їхніх домах поселилися поляки і русини. Перед очима читача з'явився образ іншої зміненої реальності. І таким чином ми разом із героями роману проходимо через різні життєві випробування – від народження аж до смерті наступних поколінь, спостерігаючи, як забуваються імена попередників, а на їхньому місці з'являються нові обличчя. У 1945 році Митниця, земля Баревичів, стає місцем, де розташовується криївка УПА. Колись спокійна і родюча земля тепер наповнена боротьбою й загрозою. Криївка стає символом тих змін, які охопили регіон, – періоду збройного опору, нових надій і нових трагедій.

Проте вже через двадцять років знову відбуваються зміни. Приходить інша влада, яка приносить свої порядки й цінності. Нове покоління Баревичів, які намагаються адаптуватися до цих змін, купують свій перший телевізор. Ця подія, здавалося б, звичайна, насправді символізує новий етап у їхньому житті. Ритм життя Баревичів змінюється: воно стає більш динамічним, але й менш зосередженим на місцевості, яка раніше була центром усього. Тісний зв'язок з землею предків зникає.

Варто додати, що ще одним героєм твору є час, він формує сюжет і впливає на постаті. І сама назва роману «Вічний календар» символізує цю ідею – календар, який не закінчується, як і життя, а постійно повторюється.

Мова роману заслуговує окремої уваги. Вона спокійна та насичена деталями, які змушують вдумуватися в кожне слово. Махно дає читачеві свободу – подумати, відчути, зробити власні висновки. Це, мабуть, одна з причин, чому роман читається легко та з цікавістю.

«Вічний календар» буде цікавим читачам, які пізнають українську історію через особисті спогади реальних учасників тих подій. Любителі психологічної прози отримають задоволення від майстерного глибокого авторського аналізу характерів. А ті, хто цінує красиву українську мову і художній стиль, будуть винагороджені майстерністю автора. ●

eprasa.pl 82dc2437df

Передплата «Нашого слова» на 2025 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
550,00 зл	**1100,00** зл
130,00 євро	**260,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
200,00 дол КАНАД.	**400,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
140,00 дол США	**280,00** дол США

ДОРОГИМ БАТЬКАМ

Романі та Стефанові Баран

з Перемишля

з нагоди 65-ліття подружнього життя
багато здоров'я та опіки Божої
на многії і благії літа
бажають
діти Ірена, Ольга, Анна, Мирослав, Мар'ян,
одинадцять онуків та тринадцять правнуків

- **ДОРОГІ ЧИТАЧІ! Можливе запізнення газети залежить не від видавця, а від пошти. Нагадуємо, що замовлення на передплату приймає також Kolporter (kolporter.com.pl).**

Редакція

- Запрошуємо усіх потребуючих, хворих та старших замешкати разом з нами у Домі Божого Милосердя в Пралківцях.
Ekumeniczny Dom Pomocy Społecznej
Prałkowce 231, 37-700 Przemyśl
Tel. **16 6787773**
email: **edps.pralkowce@gmail.com**

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogłoszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 82dc2437df

ВЕЧІР УКРАЇНСЬКИХ КОЛЯДОК

"РІЗДВЯНИЙ ЧАС"

Для Вас заколядують:

- Українські пластуни
- Хор "Осанна"
- Народна Капела Бандуристок "Зоряниця" зі Львова

Опісля почастунок та спільне колядування

25.01.2025

16:00

Pałac Krzysztofory,
Rynek Główny 35, Kraków
Sala Miedziana, 1p

Більше деталей

ВХІД ЗА ДОНАТ
ВІД 30 ЗЛ

Об'єднання українців у Польщі
Гурток у Кракові

FUNDACJA ŚW. WŁODZIMIERZA CHRZCICIELA RUSI KIJOWSKIEJ W KRAKOWIE

Muzeum Krakowa

RESTAURACJA Smak Ukraiński
Fundacja św. Włodzimierza

eprasa.pl 82dc2437df